

deures (II, 1946) i *Tusculanes* (I, 1948, II i III, 1950). El primer dels volums esmentats conté els llibres segon i tercer del *De officiis*; el text adoptat és, en general, el de l'edició d'Atzert. Els altres volums donen tot el tractat de filosofia moral anomenat *Tusculanae disputationes*; la introducció és un aprofundit estudi de les fonts de l'ètica ciceroniana. Quant al text, Valentí segueix el de Pohlenz, del qual s'aparta en pocs casos.

Mossèn Llorenç Riber ha fet la traducció dels volums II (1947), III (1950) i IV (1951) dels *Discursos* de CICERÓ, i el que signa aquestes notes, ha traduït els volums V i VI (1953), ha fet la revisió del text dels cinc volums i n'ha redactat la introducció i les notícies preliminars. Els cinc volums formen un cos de set discursos, que ha estat anomenat *les Verrines* perquè són l'acusació contra Gaius Verres, el pretor concussionari de Sicília. El volum II conté *Divinatio, Actio prima i De praetura urbana*; el III, *De praetura Siciliensi*; el IV, *De frumento*; el V, *De signis*, i el VI, *De suppliciis*. El text té per base les edicions de Peterson i d'A. Klotz, i per a *De signis i De suppliciis* s'ha tingut molt en compte la de Bornecque. — JOSEP VERGÉS.

Primer Curs Internacional d'Arqueologia de camp. — A Granada tingué lloc durant el mes de setembre de 1953 el primer Curs Internacional d'Arqueologia de camp, organitzat per la Comissaria General d'Excavacions Arqueològiques. S'entén per arqueologia de camp el treball directe als jaciments, i el seu objecte era la capacitació dels Comissaris d'Excavacions i els seus col·laboradors en la tasca d'extrema responsabilitat que és l'excavació arqueològica. Efectivament, com s'ha dit alguna vegada, l'excavació equival a la lectura d'un document històric que a mida que es llegeix es destrueix; això vol dir que, com sigui que no és possible de fer-ne noves lectures, cal refiar-se completament de l'encert de la primera. Aquí, i també fora d'aquí, aquesta idea no ha pas arribat a ésser assimilada, ni pels mateixos arqueòlegs professionals. Ben sovint es creu que excavar equival simplement a recollir els objectes que contenen els jaciments, quan la principal tasca és la d'observació minuciosa de les circumstàncies en què apareixen aquests objectes. Hi ha persones amb grans coneixements arqueològics que no serveixen per a aquesta labor delicadíssima i d'extremada responsabilitat, que requereix aptituds innates, desvetllades i afermades per una llarga pràctica. Aquesta convé de fer-la — i gairebé mai no s'hi fa — treballant al costat d'un excavador experimentat. Els ensenyaments llibrescos serveixen de molt poc, i els coneixements teòrics d'arqueologia gairebé per a res.

Al curs, l'assistència al qual era limitat, hi prengueren part trenta-cinc persones, onze de les quals eren estrangers i la resta hispans. El dirigí el Comissari general, professor Martínez Santa-Olalla, i es treballà principalment en els jaciments de Montefrío, Monachil, Baza, Almuñécar i Antequera. A les tasques de camp seguiren sessions de discussió de tècniques i resultats, que sovint foren molt interessants. S'organitzaran altres cursos, també d'assistència limitada, en els quals encara es pensa d'accentuar més el caràcter eminentment tècnic i pràctic que han de tenir i en els quals cal defugir tota disquisició teòrica, ja que la seva finalitat no és de formar arqueòlegs de saló, sinó arqueòlegs capacitats en la lectura dels jaciments. Seguint la comparació que hem fet al començament, suposem que un arxiu documental hagués d'ésser irremediablement destruït i que abans un Institut Històric tingués una ocasió d'estudiar-lo: seria molt millor que hi trametés un equip de bons paleògrafs i transcriptors de documents, encara que sense grans coneixements històrics, que no pas un equip d'historiadors sense gaire pràctica en la lectura directa de documents. — J. DE C. SERRA I RÀFOLS.

El Congrés Arqueològic de Galícia — Aquests congressos arqueològics espanyols han resultat d'una ampliació, no sé si del tot afortunada, dels tan profitosos congressos del sudest peninsular, iniciats a Cartagena uns quants anys abans. En efecte, si bé en aquestes reunions erudites es tracten temes arqueològics que interessen tota la Península — la col·laboració portuguesa ha estat intensa ja d'abans de convertir-se en nacionals